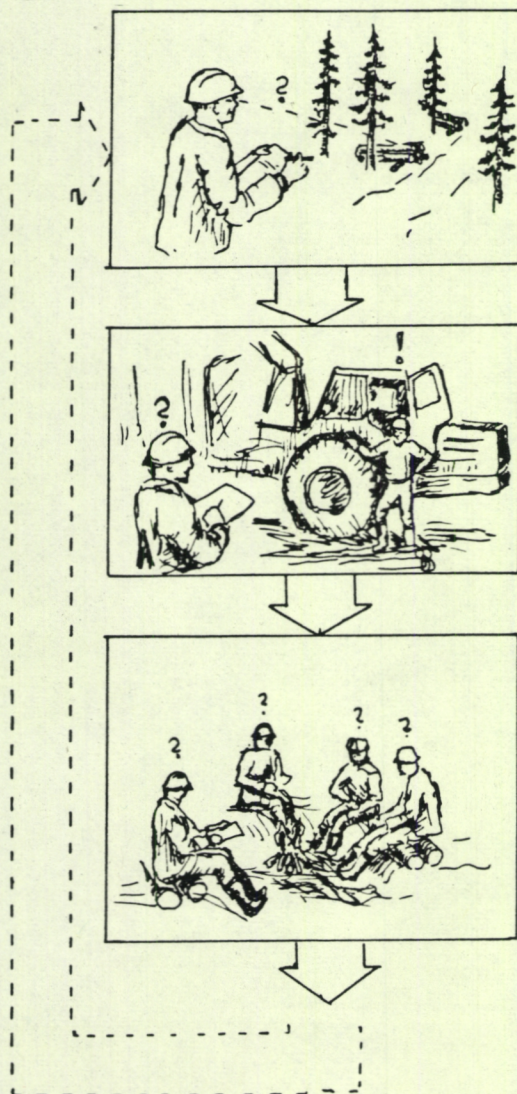

02.02.84

METSÄNTUTKIMUSLAITOS
Metsäteknologian tutkimusosasto
6/1980

Pertti Harstela ja Timo Kyttälä

TYÖMAAINVENTOINTI, HAASTATTELUT JA TYÖMAATAPAAMINEN
IHMISTYÖVALTAISESSA PUUNKORJUUSSA

ALKUSANAT

Yhteispohjoismaisen NSR:n projektin "Metsä työympäristönä" puitteissa tutkittiin tiedon kulun ja yhteistoiminnan organisoitotarvetta ja siitä saatavaa hyötyä suomalaisessa ihmistyövaltaisessa puunkorjuussa. Eräänä tiedon kulun ja yhteistoiminnan järjestämiskeinona tutkittiin tässä monisteessa esitettyä menettelyä, joka sinänsä on yksinkertainen, mutta jonka todettiin ainakin tutkituissa tapauksissa olevan hyödyllinen. Koska menettelyllä tämän vuoksi saattaa olla soveltamismahdollisuuksia käytännössä, päätettiin siitä laatia oheinen moniste.

Monisteen tarkoituksena ei ole olla lopullinen ohje, vaan tutkimuksessa käytetyn menettelyn kuvaus, jota voidaan joustavasti soveltaa kunkin organisaation tarpeiden mukaisesti. Tällaista yhteistoimintaa voi luonnollisesti syntyä ilman virallista järjestelyäkin, eikä tämäkään ohje ole tarkoitettu pysyväksi järjestelmäksi, vaan täydentämään muita järjestelmiä tarpeen vaatiessa. Tutkimuksessa käytetyt lomakkeet on niiden "virallisuuden" ja "raskassoutuisuuden" vuoksi korvattu aihealueilla. Työmarkkinajärjestöjen ja yritysten edustajat ovat arvokkaalla tavalla kommentoineet käsikirjoitusta, josta lausumme parhaat kiitokset.

1. PERUSTEET

Suoritetuissa tutkimuksissa ovat seuraavat seikat viitanneet tiedonkulun ja yhteistoiminnan lisäämisen tarpeellisuuteen (ks. KYTTÄLÄ 1978, 1980, HARSTELA 1979):

- Tehtäväkohtaiset organisaatiot ovat muodostaneet spesialisteja, nopea tekninen kehitys vaikeuttaa toisten ammattiryhmien työn seuraamista, korjuuketjujen osien välillä olevat viiveet eriyttävät ammattiryhmät toisistaan ja työmaiden maantieteellinen sijainti eriyttää työntekijät. Nämä seikat aiheuttavat helposti sen, ettei esim. kokemuksen kautta hankittu tieto aina siirry ammattiryhmien sisällä eikä välillä ilman erityistoimenpiteitä.
- Mielipidetiedosteluissa sekä hakkuumiehet, koneenkuljettajat että työnjohtajat ovat pitäneet hyödyllisenä keskinäisen yhteistoiminnan ja tietojen vaihdon lisäämistä.
- Kuormatraktorin kuljettajat valittavat esim. kasojen sijoittelua virheelliseksi ja työtä haittaavaksi, hakkuumiehet esim. palstatieväliä tapeettoman suureksi ja työnjohtajat ja suunnittelijat sitä, ettei heillä ole tarpeeksi tietoa työntekijöiden ongelmista.
- Työmaatapaamisiin osallistuneet henkilöt ovat pitäneet tilaisuuksia hyödyllisinä ja työviihtyvyyttä parantavina. Tutkimuksissa saadut kokemukset olivat pääasiassa myönteisiä. Eri ammattimiesryhmien välisten suhteiden katsottiin parantuneen työmaatapaamisten seurauksina.

Lisäämällä eri ammattimiesryhmien tiedon vaihtoa ja yhteistoimintaa voidaan olettaa saavutettavan seuraavia hyötyjä (ks. HARSTELA 1979, KYTTÄLÄ 1980):

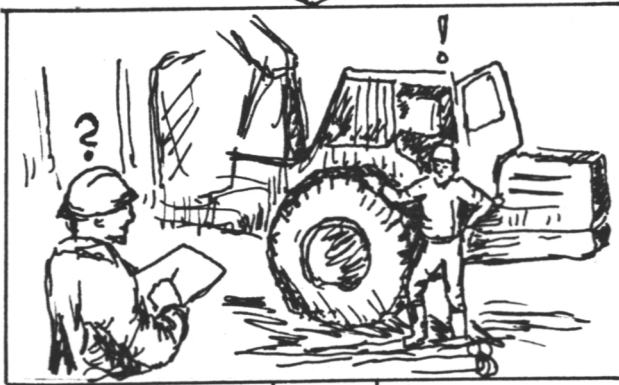
- Työntekijöiden, työnjohdon ja suunnittelijoiden keskinäinen tiedonvaihto lisää muiden työketjun osien tuntemusta ja mahdollistaa toisen työn huomioon ottamisen. Tämä lisää työn tuottavuutta ja työviihtyvyyttä, Esimerkiksi ajourien suunnittelijat saavat tietoa koneiden kuljettajilta heille syntyneen työkokemuksen perusteella. Parantunut työmaasuunnittelu heijastuu työn tuottavuuteen, harvennusköylyssä vaurioiden määrään jne.

- Työmaatapaaminen lisää työviihtyvyyttä mm. siten, että ongelmat eivät "patoudu", kun niistä keskustellaan. Toisen työn ja vaikeuksien ymmärtäminen ehkäisee väärinkäsityksiä. Tapaaminen lisää vaikutusmahdollisuuksia, mikä koetaan positiivisena, työn arvostusta lisäävänä ja myös työhön motivoivana tekijänä.
- Työmaatapaamisista puuttuu varsinaisille koulutustilaisuuksille tyypillinen arkipäivästä ja käytännöstä irtaantuminen, joka vaikeuttaa hankitun tiedon soveltamista työhön.
- Yrityksen kehittämisjohto ja työmarkkinajärjestöt voivat tapaamisesta saada ideoita ja aloitteita.
- Työmaatapaamisia ja siihen liittyviä muita menettelyjä voidaan käyttää uusien menetelmien "sisäänajossa".
- Työnjohto saa tietoa työntekijöiden työstä, mikä auttaa heitä pysymään ajan tasalla teknologisen kehityksen suhteen. Tämä auttaa heitä työnjohdon toteuttamisessa.

Yhteistoimintaa ei näytä syntyvän riittävästi spontaanisesti, joten sen organisointi järjestelmällisten työmaatapaamisien avulla näyttää perustellulta. Vaikka tutkimuksissa työmaapalaverieissa ei suuria ongelmia esiintynytäkään, niin on mahdollista, että sovellettaessa niitä laajemmassa mitassa käytäntöön, esiintyy ongelmia, ellei tapaamisia ymmärretä tiedonvaihtotilaisuuksiksi. Tämän vuoksi osallistujien motivointi on tärkeää. Saattaisi olla hyödyllistä käsitellä asiaa työnantajien ja työntekijöiden yhteistoimintaelimissä ennen tapaamisten aloittamista. Vaikka tiettyyn varovaisuuteen lieneekin aihetta, on toisaalta huomattava, että myös Ruotsissa on vastaavanlaisia tapaamisia menestyksellisesti sovellettu hakkuutapaturmien torjuntaan ja metsänviljelyn laadun parantamiseen (GÅRDH ym. 1977).

2. TYÖMAATAPAAMISEN VALMISTELU JA TOTEUTUS

Seuraavassa esitetään lyhyesti työmaainventointiin ja työmaatapaamiseen liittyvä menettely.

1. Työmaainventointi

- Työmaatapaamista johtava henkilö suorittaa työmaainventoinnin tarkastellen esim. liitteessä 1 mainittuja tekijöitä. Inventointi voidaan tehdä erikseen hakkuun ja ajon aikana tai jomman kumman aikana siitä riippuen, missä ongelmia oletetaan esiintyvän.
- Tapaamista johtava henkilö voi olla esim. kehittämistehtävissä toimiva metsäammattimies. Tarvittaessa varsinaiseen tapaamiseen voi osallistua työsuojelu- tai työmarkkinahenkilöstöä, mutta on vältettävä suurien ryhmien muodostamista, koska silloin avoin keskustelu saattaa tyrehtyä.

2. Työntekijöiden, leimikon suunnittelijain ja työnjohdon haastattelu

- Työmaatapaamista johtava henkilö haastattelee työmaalla esiintyneistä ongelmista hakkuumiehiä, koneenkuljettajia, (työnjohtajaa ja leimikon suunnittelijaa), (liite 2 ja 3).

3. Työmaatapaaminen

- Haastatteluun osallistuneet henkilöt koontuvat työmaalle keskustelemaan työmaainventoinnissa ja haastattelussa esiintulleista asioista. Tapaamista johtavan henkilön on otettava huomioon seuraavaa:
 - Ilmapiiri tulisi saada myönteiseksi. Tarkoituksena on yhdessä pohtia sitä, kuinka yhteistoimintaa ja työn laatua voidaan parantaa kaikkia tyydyttävällä tavalla. Tämä tulee selittää kaikille heti tapaamisen alussa.
 - Lopulliset ehdotukset tulee olla voimassa olevien työehtosopimusten, pysyvää määräämien ja työohjeiden puitteisiin sopivia.
 - Tapaamista johtava henkilö saattaa sellaiset ehdotukset, jotka eivät kuulu osallistujien toimivaltaan, virkatietä ylemmän johdon tietoon.

4. Seuranta

- Osallistujien mielipiteitä palaverin onnistumisesta voidaan kartoittaa suorittamalla nimetön tiedustelu (liite 4).
- Jos harkitaan tarpeelliseksi, seurataan työmaatapaamisessa tehtyjen ehdotusten toteutumista uuden työmaainventoinnin, haastattelujen tai tapaamisen avulla

KIRJALLISUUTTA

- GÅRDH, R., NORDEN, B. & PETTERSON, B. 1977. Vad kan göras för att öka säkerheten vid fällningsarbete? Ekon. Forskn. Stift. Skogsarb. 7:1-4.
- HARSTELA, P. 1979. Organizing logging work. Seloste: Puunkorjuutyön organisointi. Inst. For. Fenn. 96.1:1-25.
- KYTTÄLÄ, T. 1978. Työn organisointimahdollisuudet puunkorjuussa. Summary: Aspects of work organizing in logging. Folia For. 361:1-37.
- KYTTÄLÄ, T. 1980. Yhteistoiminnan kehittäminen puukorjuuorganisaatiossa. Käsikirjoitus.

Liite 1. Työmaainventoinnissa tarkastellut tekijät

- Kasaus (etäisyys ajouran reunasta, suunta ajouraan nähden, kouraisua haittaavat esteet, aluspuut, pohjan raivaus, sivukaltevuuden huomioon ottaminen, kasan koko, tukkien suorinta)
- Korjuun tarkkuus (palstalle jäänyt puutavara, syy (lumi, hakkuutähteet, puomin ulottumattomissa jne.))
- Puustovauriot (vaurion koko, syvyys ja sijainti, syyt (kapea ajoura, jyrkkä mutka, liittymä, esteen ohitus, puutavaran sijoittaminen, sivukaltevuus, poikkeaminen uralta jne.))
- Leimikon suunnittelu (ajouravälit, ajourien leveys, kaltevuus, mutkaisuus, kantavuus, uralla esteitä, liittymät, kokoajourat, kertymät keruu-urilta, urien sijoitus ajomatkan suhteen, keruu-urien muoto, palstojen ja lohkojen koko, muoto ja sijoitus, merkintöjen selvyys, korjuumenetelmien ja -ajankohtien valinta, ajosuuntien valinta, työvaikeusluokitus jne.)
- Varastointi (kantavuus, liittymät, tila, aluspuut, vieraat esineet pinoissa, varastomuodostelmien sijoittelu, kuormaus-esteet, varastomuodostelmien koko ja varaston koko, tilajärjestelyt kuorintaa varten jne.)
- Työturvallisuus (ohjeet ja opastaminen, varoitustaulut, ensiapujärjestelyt, palstoitus, aloituspisteet, turvalliset työajat, korjuuketjun rytmitys jne.)

Liite 2. Hakkuumiesten haastattelussa tarkastellut tekijät

- Ajouraväli
- Ajourien leveys
- Palstojen koko
- Lopetuspalstat
- Leimikon ja palstojen rajojen selvyys ja merkintä
- Merkkien ja leimojen sijoitus ja havaittavuus
- Ajourien merkintä
- Työvaikeusluokitukset
- Uusista työkohteista tiedottaminen ja niihin tutustuminen
- Työturvallisuus:
 - päällekaatojen estäminen (palstoitus, aloituspisteistä sopiminen jne.)
 - ensiapuvälineet
 - yksintyöskentely
- Korjuuajankohdan valinta
- Puutavaran ajon ajoitus suhteessa hakkuuseen
- Taukotupien käyttö
- Yhteydenpito työnjohdon kanssa
- Muut esille tulevat asiat

Liite 3. Kuljettajan haastattelussa tarkastellut tekijät

- Ajourat (ks. liite 1: leimikon suunnittelu)
- Ajopalstat (koko, muoto, sijoitus jne.)
- Työvaikeusluokitukset
- Keruu-urilta kertyvät puumäärät
- Korjuuajankohta
- Kasaus (ks. liite 1: kasaus)
- Uusista työkohteista tiedottaminen ja niihin tutustuminen
- Leimikon ketjutus
- Työturvallisuus
- Hakkuun ajoitus suhteessa ajoon
- Yhteydenpito työjohdon kanssa
- Muut esille tulevat asiat

TYÖMAATAPAAMISEN ARVOSTELU JA VAIKUTUS

Seuraavassa on esitetty joukko väittämiä, jotka liittyvät suoritettuun palaveriin. Käykää kukin kohta yksitellen läpi ja merkitkää rasti ruutuun sen vaihtoehdon kohdalle, joka pitää paikkansa Teidän kohdallanne.

	Kyllä	Vaikea sanoa	Ei
1. Tämän jälkeen minun on helpompi keskustella hakkuutyön/konetyön ongelmista.			
2. Katson, että mielipiteeni tulivat hyvin otetuksi huomioon.			
3. Tunnen, että vaikutusmahdollisuuteni lisääntyivät työmaatapaamisen myötä. Miten? _____ _____ _____			
4. Mielestäni työmaatapaaminen oli kannattava			
5. Tunnen, että suhteet paranivat tapaamisen seurauksena muihin työntekijöihin.			
6. Keskustelu auttaa ymmärtämään työnjohdon ongelmia.			
7. Työmaapalaveri heikensi suhteita työnjohtoon			
8. Palaverin ajankohta ei ollut sopiva. Miksi? _____ _____ _____			
9. Keskustelussa oli vaikea esittää asioitaan Miksi? _____ _____ _____			

10. Keskustelun ilmapiiri oli jäykkä.
11. Keskustelulla ei ole mitään vaikutusta ongelmien ratkaisuun.
12. Yhteisiä palavereja tulisi järjestää useammin (esim. neljännesvuosittain).
 Miksi? _____

13. Yhteisillä palavereilla voidaan parantaa työviihtyvyyttä.
14. Mielestäni esitetyillä ehdotuksilla on mahdollisuus myös toteutua.
15. Ketä muita läsnäolijoiden lisäksi olisi mielestäsi pitänyt osallistua keskusteluun?

16. Vapaa sana

	Kyllä	Vaikeasanaa	Ei
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			

